

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký c̣a Lê Vịt

Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

Năm 2008, ngày 15 tháng 11, tôi tṛ ṿ Hà Ṇi vào gịa Mùa Thu. ̣̣ c̣ ṃ đ̣u tiên c̣a tôi là tìm ̣i nḥng đ̣̣c thù c̣a Mùa Thu x̣ Ḅc, ṿi gió heo may lãng đãng, ṿi ṇng hanh vàng ̣m áp và ṿi khí tṛi âm u, se ̣ nḥ ṭo cho lòng ng̣̣i nḥng tình c̣m vui bụn thú ṿ. Nḥng khi ḅ̣c ra kḥi máy bay ṭi phi tṛng Ṇi Bài, tôi đã c̣m nḥn ngay nḥng ṿng ṭ̣ng ṿ Mùa Thu x̣ Ḅc tṛ̣c khi tṛ ṿ thăm quê, cḥ còn là nḥng ̣o ṭ̣ng. Ṃt lụng khí nóng ̣p xụng gịc ṃ c̣a tôi. Ṿi c̣i chịc áo da mang trên mình, ṛi ng̣̣c nhìn ṇn tṛi ṿn đ̣̣c nḥng c̣m mây báo hịu ṃt c̣n ṃa ṣp đ̣n, tôi ṛo ḅ̣c qua khu nḥn hành lý. Sau khi trình chịu khán và tḥ thông hành, ḅ̣c ra kḥi phi tṛng, tôi tḥy nḥp nḥ ṃt đám già tṛ ̣n bé cḥng vài cḥc ng̣̣i, ṃt ṃy ḥn ḥ, trong ṣ có hai bà già đ̣u ḅc, tay c̣m hai bó ḥng gị cao, mịng c̣̣i toe toét, ṛi trao ṭng nḥng bó hoa ̣y cho tôi và ṃt ng̣̣i ḅn Ṃ theo tôi ṿ thăm Vịt Nam. Ṃt bà cao và ṃp nói:

- Chúc ṃng anh ṿ thăm nhà.

Chăm chú nhìn hai bà già này, tôi ṭ nḥ tḥm: Ḥ là ai? Đ̣nh tḥn, tôi nḥn ra hai bà già này là hai cô em ḳ tôi; không pḥi nḥ dịn ṃo, vóc dáng hay hình hài mà nḥ linh tính ṭ nhiên c̣a tình rụt tḥt. Đ̣i dịn ṭng ng̣̣i, tôi ḥi:

- Đây là Uyên Trang?

- Ḍ! Pḥi.

- Đây là Uỵn Trang?

- Ḍ! Đ̣ng.

Trong khi đó, ṃy chú em, đ̣ng sau c̣̣i ṛ ṛ̣i, tịn lên phía tṛ̣c, nghiêng ng̣ nḥng cái đ̣u, tranh nhau soi nhìn ṃt tôi, ý mụn đ̣̣c tôi, ḥ là nḥng ai? Tṛ̣c khi ṿ thăm nhà, tôi g̣i ̣nh cho ḥ đ̣̣c tịn nḥn dịn khi đón tôi ṭi phi tṛng. Nhịu ̣n, tôi nḥc ḥ g̣i ̣nh c̣a ḥ cho tôi, nḥng ḥ c̣ ̣ đi. Có nghĩa ṛng, âm ṃu cḥc quê tôi đã đ̣̣c ḥ bàn tḥo ṭ tṛ̣c.

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký c&a Lê Vi&t

Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

Có lẽ tôi chỉ cần nêu lên đây một vài hình ảnh để các bạn có thể nhìn ra cái hiện tượng ngông cuồng của tôi, sau trên 50 năm tôi sống xa gia đình như thế nào!

Lê Hồng Đức là em út của gia đình gồm tám anh chị em. Ngày tôi đi nhà ra đi, Hồng Đức lên sáu. Tôi không quên được hình ảnh Hồng Đức thò lò mũi, đi nghiêng chiếc mũ đen, chụm quanh cây chuối trong vườn, say mê tìm quạ chín, hôm là để ý đến tôi chào biệt của người anh cùng nhà ngả sát của gia đình lúc bấy giờ. Năm nay, Hồng Đức đã 60 tuổi, tóc bạc gần trắng mái đầu. Chú ý có 5 con gái. Bên đũa đã có chông, mặt đũa có hai con. Chị cần biệt như thế, bên cũng đến như thế để cùng dòng dõi gian cuộc hút ra sao để vì thân phận con người!

Trên nhà thế kỷ cách biệt, tôi trở lại thăm quê nhà này bằng dĩ vãng. Có những người quan niệm “thà mất gốc mất c&a dĩ vãng, còn hơn chông ki&n như ng phũ phàng của hiện tại”. Tuy nhiên tôi đã cao. Tuy nhiên tác không phải là thế kỷ đo lòng người, nhưng cái nhìn biệt đi theo thời gian cũng khiến tôi do dự, phân vân. Nhất là cái chế độ nghiệt ngã đang ngự trị trên quê tôi không đem lại lòng tin cho những người bên nó ra đi như tôi... Thế rồi, một ngày cuối năm, trước lúc tôi đi, như một tín hiệu, Frank Ford từ Virginia gọi đi nói cho tôi để chúc nhau nhân mùa nghỉ lễ. Trong câu chuyện, Frank gợi ý mua trên lại thăm Việt Nam là nơi ông ta và tôi từng làm việc chung những năm của thập niên 1960 và còn để lại trong nhau những dấu ấn không thể quên của những người bạn còn mãi. Phải nói rằng, cũng như Frank mà tôi đã mạnh mẽ đến thăm Việt Nam. Lý do là sự hiện diện của ông ấy để ví như tấm lá chắn an toàn cho tôi trước những biến cố khó ai lường trước, để tôi một chút để thu được lòng chính trị để cai trị. Là công dân của các nước Mỹ, Anh, Pháp, khi đi đến chi c dù che của công dân Mỹ chính gốc như Frank Ford, và an toàn hơn là tìm với những che thân của người Mỹ gốc Việt với chi c thế bài công dân để c chính quyền Mỹ ban cho để sống, để làm việc, và để đóng thuế. Tấm thế bài này không để c công sự công nhận vì họ có quyền làm luật để không công nhận cái tình trạng của tôi là xong thế kỷ của người Mỹ gốc Việt. Song thế kỷ để c công sự gi&i thích: Người Việt ở nước ngoài, mặt dù đã gia nhập quốc tịch để trở thành công dân các nước sở tại, khi về Việt Nam, nếu chưa xin thế kỷ quốc tịch Việt Nam, vẫn là công dân Việt Nam và bị luật pháp Việt Nam chi phối. Cần cần một sự ý nghĩ, một người có thể bị vu cáo thế kỷ khủng bố, phần để ng hay CIA thế kỷ làm gián điệp cho Mỹ, y h&t như thế kỷ chi&n tranh Việt-Pháp, cần cần mang theo ba mặt bị u thế kỷ của lá c& Pháp, là bị bu&c thế kỷ Việt gian tay sai cho Pháp. Để thế kỷ Mike Marine ca thế kỷ những người đòi dân thế kỷ Việt Nam là những anh hùng thế kỷ tâm yêu nước, những ông vẫn khuyên Việt kiều về nước nên giữ gìn cái miệng, nếu không thì tòa để thế kỷ Mỹ không có để chìa khóa để mất của nhà tù giùm họ. Hiện nay Việt Nam đang trên vòng đua thí nghiệm thế kỷ qu&c thế kỷ WTO với hiện để nh 12 năm, Việt Nam phải theo kịp kinh thế kỷ thế kỷ. Những lý cái gì bị o để m trong thế kỷ gian y, Việt Nam đã hiểu để để tôn trọng luật thế kỷ qu&c thế kỷ, trong khi tình trạng để thế kỷ thế kỷ h&u vẫn đề những lên gu&ng máy c&m quy&n cái mặt c&m thế kỷ vô cùng nguy hiểm.

Xa nhau lâu ngày, buổi đón tiếp của để gia đình dành cho tôi h&t sự c&m để ng. Tuy chông

nh&n ra nhau, nh&ng ni&m vui hi&n lên nét m&t t&ng ng& i, k& c& đàn cháu ch&t sinh sau đ& mu&n, đã khi&n tôi quên h&n m&t nh&c sau g&n 20 ti&ng đ&ng h& l&c l& trên máy bay, cùng nh&ng gi& kh&c ch& đ&i trên đ&n đ&ng dài n&a vòng trái đ&t. Hai chi&c xe riêng c&a hai con trai con chú Hòa Đ&c là em th& 5 c&a tôi, đ&n đ&u, theo sau là 2 chi&c xe van đ&a c& đoàn ng& i v& nhà chú &y đ& cùng h&ng m&t b&a c&m chi&u đã đ&c đàn cháu d&u chu&n b& ch& s&n. Qua 6 gi&, nhà chú Hòa đ&ng ngh&t nh&ng khuôn m&t l& ho&c, sau gi& tan s& đ&n chào tôi. H& là nh&ng con cháu d&u r& n&i ngo&i do các cu&c hôn nhân tác thành t& ngày tôi xa nhà. Tôi ch& bi&t h&, sau khi đ&c gi&i thi&u qua nh&ng t&ng quan chi ch&t bằng h& hay tr&c h&, thân thu&c hay thích thu&c. R&t ti&c, tôi không có cái đ&u bác h&c đ& nh& đ& tên tu&i và chi phái t&ng ng& i. Gi&i là bu&i c&m chi&u, nh&ng đ&i gia đình đã chuy&n tr&, nh&u nh&t đ&n quá n&a đêm. T&i nghi&p Frank cũng tham đ&, nh&ng ch& nhìn ng& quanh qu&n t&ng ng& i, ch&ng bi&t h& nói nh&ng gì! Tôi ch& thông đ&ch đ&i khá'i vì tôi b& h& quay h&i liên mi&n đ& m&i th& chuy&n t& ngày tôi gi& t& đ&t B&c vào Nam, nh&t là nh&ng năm tháng s&ng trên đ&t M&, xen l&n nh&ng k& ni&m quá kh& trong nh&ng ngày tôi còn s&ng v&i gia đình đ&i i s& nuôi đ&ng c&a cha m&. Gi& phút này đã gây nh& trong tôi nh&ng tình t& mà tôi đã vô tình đánh m&t t& th&i niên thi&u, cho đ&n bây gi& m&i c&m nh&n đ&c nh&ng ti&c nu&i sâu xa c&a đ&i s&ng gia đình đ&i i m&t mái nhà.

Vào nh&ng ngày tôi và Frank c&ng t&i nhà chú em tôi t&i Ô Quan Ch&ng, Hà N&i b& luân phiên c&t n&c. Th&t là đ& dàng khi đi ăn ti&m, nh&ng t&m r&a là c& m&t v&n đ& nan gi&i, nh&t là đ&i v&i Frank không h& quen l&i t&m b&ng gáo múc n&c. Th& là sau ba ngày s&ng trong c&nh Hà N&i thi&u n&c, Tôi và Frank đã ph&i đ&i kh&i nhà chú em đ&n & khách s&n trên đ&ng Hàng B&c, n&m gi&a khu ph& c& thu&c trung tâm Hà N&i, cách H& Hoàn K&m kho&ng n&a cây s&. L&n đ&u tiên leo lên taxi đ&n đ&ng C& Ng& đ& th&ng th&c món bánh tôm c& truy&n n&i ti&ng c&a Hà N&i, tôi và Frank gi&t mình khi nghe tài xế phán s& ti&n ph&i tr& là 75,000. Tôi tính nh&m kho&ng 5 M& kim. Còn Frank rút trong túi ra cái máy tính, loay hoay đ&c máy tr& l&i \$4,69, là giá c&a m&t đ&n đ&ng dài kho&ng 3 đ&m, nh&ng m&t g&n m&t ti&ng vì k&t xe. Nhi&u con đ&ng Hà N&i ch& r&ng kho&ng 10 mét, trong khi đ& m&i lo&i xe l&u thông, t& xe đ&p, xe ba gác, xe g&n máy, xe h&i, xe v&n t&i, k& c& khách b& hành cũng có quy&n nghênh ngang đi gi&a đ&ng đ& xe tránh, ch& không tránh xe. T&i ngã ba, ngã t&, dù có đèn xanh, đèn đ&, nh&ng đèn nào cũng là không đèn, n&u không có công an đ&ng gác. Ngay c& đ&ng dành riêng cho ng& i đi b&, dù có v&ch tr&ng, v&ch vàng phân đ&nh, nh&ng các lo&i xe v&n bằng qua m&t cách h&n nhiên. Ai không dám đi thì đ&ng ì ra đ&y mà đ&i nh&ng dòng xe tri&n mi&n l&u thông không bao gi& đ&t. Ngày đ&u còn r&t dè. Nh&ng ngày sau cũng quen đ&n. Có m&t l&n tôi suýt b& taxi cán trên đ&ng dành riêng cho ng& i đi b&, n&u tôi không k&p đ&ng b&c. Th& mà ng& i tài xế còn s&ng s&, tr&n m&t nhìn tôi, có ý trách tôi không bi&t gì v& lu&t giao thông đ&c nh&ng ng& i lái xe t& ý làm ra và đ&c s& l& v&n m&c nhiên ch&p thu&n. Trong s& nh&ng ng& i lái xe g&n máy, không ph&i ch& có ng& i Vi&t mà có c& ng& i ngo&i qu&c đ&c dân đ&a ph&ng gi& chung là Tây Ba Lô, ám ch& dân da tr&ng th&ng đeo cái backpack sau l&ng, th& th&n kh&p n&i trên hè ph& đ& hi&u k& tìm hi&u nh&ng sinh ho&t c&a dân Hà N&i vô cùng xa l& đ&i v&i h&. Còn ng& i Hà N&i, c& th&y đàn ông hay đàn bà da tr&ng thu&c b&t c& qu&c gia nào, h& đ&u gi&i là ông Tây hay bà Tây. Nh&ng em và cháu c&a tôi cũng không tránh kh&i cái ngo&i l& này. H& đ&u gi&i Frank là ông Tây, m&c dù h& đ&u bi&t ông &y là ng& i M&.

S&ng gi&a Hà N&i, t&t nhiên ph&i thăm thú Hà N&i tr&c tiên. Th&ng c&nh đ&u tiên v&n là H& Hoàn K&m hay còn g&i là “H& G&m”, m&t danh x&ng đ&p nh& m& đ&y s&c h&p đ&n, cùng nh&ng c&nh v&t và ph& xá quanh h&. Tuy xa cách Hà N&i lâu ngày, nh&ng tôi v&n còn nh& đ&a hình Hà N&i, cho dù Hà N&i thay đ&i quá nhi&u cái mã b& ngoài trong cái th&i g&i là đ&i m&i, nh&ng ch&p vá, k&t n&i v&ng v&. B& H& Hoàn K&m ngày x&a thông thoáng, là n&i th& giản tinh th&n c&a ng& i Hà N&i, hôm nay đã bi&n thành n&i làm ăn c&a nh&ng ng& i nghèo níu kéo du khách đ& xin ti&n, hay c&a nh&ng nam, n& v& v&t ng&a nghiêng trên nh&ng chi&c gh& công viên đ& đón ch&, m&i g&i khách mua hoa ho&c th&m th&t đ&a ra nh&ng món hàng qu&c c&m nh& c&n sa, nha phi&n. Nh&ng hàng ăn hay quán bán k& v&t cho du khách đ&c xây c&t đó đây quanh b& h&, đã che khu&t t&m nhìn c&a ng& i th&ng ngo&n khi&n m&t b&ng c&a c&nh h& nh& thu nh& i. Tuy nhiên, vì là b& m&t c&a th& đô, là trung tâm thu hút du khách, cho nên công tác gi& gìn v& sinh cho H& Hoàn K&m cũng đ&c chăm sóc chu đáo. Nhìn t& m&t góc đ& nào đó, nh&ng bóng li&u xanh non l& l&t trên m&t h& v&n còn l&u gi& trong con tim Hà N&i nh&ng v& đ&p nên th&. Tháp Rùa, Đ&n Ng&c S&n, C&u Thê Húc và Nhà Th&y T& v&n gi& nguyên hình thái cũ, v&n lung linh soi bóng trên m&t h& ph&ng l&ng, yên bình. C&u Thê Húc s&n m&u đ& th&m, l&i đi vào đ&n Ng&c S&n cây xanh, lá ph& v&n còn g&i nh& trong tôi nh&ng k& ni&m xa x&a, nh&t là m&u s&c tôn giáo c&a l& báỉ mi&u đ&n đã t&ng dung ch&a nh&ng tâm h&n gi&n đ& đ& duy trì ph&n nào s& t& gi&a con ng& i sinh s&ng t&i Hà N&i tr&c nh&ng manh đ&ng c&a th&i th&. Vào m&t ngày đ&u Xuân 1950, tôi đ&c nghe l&n đ&u b&n Thiên Thai c&a Văn Cao do ca sĩ Minh Đ& hát t&i Nhà Th&y T& xây trên m&t n&c H& G&m. Đ&n nay, m&i l&n nghe Thiên Thai, hình &nh thanh bình c&a Hà N&i năm x&a l&i tr& v& trong tôi.

Tr& l&i v&i Hà N&i hi&n th&c, nh&ng lúc th& b& trên các đ&ng ph& hay vi&ng thăm các vi&n b&o tàng, các nhà văn hóa nh& Văn Mi&u, ngay c& các đ&n chùa, nhà th& tôi không còn th&y r&i r&t m&t chút nào cái l&i s&ng c&a Hà N&i x&a cũ. Văn Mi&u nói đ& ch& ph&i g&i là “Văn Mi&u Qu&c T& Giá&” đ&c long tr&ng mang tên tr&ng đ&i h&c đ&u tiên c&a các sĩ t& Vi&t Nam t& tri&u đ&nh Nhà Lý. M&i l&n đón ti&p khách quý hay các b&c lãnh đ&o qu&c t&, các quan ch&c c&a Hà N&i ngày nay th&ng đ&m khoe cái giá tr& l&ch s& c&a Văn Mi&u Qu&c T& Giá&. Cũng vì th&, du khách thăm vi&ng Hà N&i coi Văn Mi&u nh& m&t th&ng c&nh không th& b& qua. Ngày nào Văn Mi&u cũng n&m n&p ng& i thăm, đông nh& tr&y h&i. Tuy nhiên, ch&ng m&y ai bi&t, nh&ng ch& khu&t c&a tòa Văn Mi&u c& kính kia đã bi&n thành n&i gi&i quy&t nhu c&u tiêu hóa c&a dân bán hàng rong vì Hà N&i thi&u nhà v& sinh, nh&t là khi m&t tr&i b&t đ&u tr& l&i bóng đêm cho Hà N&i. Ch& nghĩa đ&c dùng đ& mô t& Hà N&i là ch&n “Ngàn Năm Văn V&t” đã tr& thành m&t khuôn sáo tr&c nh&ng c&nh s&ng chen chúc, ch&p gi&t trên kh&p n&o đ&ng Hà N&i. Cùng đi v&i tôi, Frank th&y nh&ng gì l& đ&u x&a t&i thăm h&i, nh&t là nh&ng món hàng n&i hóa. Th&y khách là ông Tây m&t xanh, mũi lõ, ng& i bán th&ng lên giá vô t&i v&. T&t nhiên, tôi là ng& i trung gian chuy&n ng&, trong khi ông Tây Frank tr& m&t nhìn tôi và nhìn ng& i bán hàng, r&i t& ch&i không mua. M&i l&n nh& th&, ông Tây Frank ch&ng bao gi& hi&u đ&c ng& i bán ph&n &ng ra sao b&ng nh&ng l&i l& th&ng là khó nghe. Tôi là ng& i nghe đ& và lãnh đ&. Có l&n Frank t& ch&i l&i m&i c&a m&t bác đ&p xích lô b&ng cái l&c đ&u và tôi là ng& i mang t&i “m&t g&c” vì tôi không b&nh ng& i Vi&t đ&p xích lô mà l&i v& phe v&i ông Tây mũi lõ. Khi th&y không khí b&t đ&u căng th&ng, tôi b&n gi&c Frank l& b&c đ& tránh r&c r&i có th& x&y ra. Trong nh&ng ngày th& th&n trên các đ&ng ph& Hà N&i, chúng tôi còn ch&ng ki&n nh&ng c&nh đánh l&n đ&n thâm m&y v& m&t tr&c nh&ng cái nhìn vô t& c&a khách qua đ&ng. B&i th& ngày g&n đây khi nghe câu chuy&n em

Nguỵ n Tḥ Bình vì nhà nghèo nên pḥ i làm công cho ṃ t tị m pḥ ṭ năm em 11 tụ i. Trong sụ t 10 năm, em ḅ ṿ cḥ ng cḥ tị m hành ḥ tàn nḥ n, tḥ mà xóm gị ng ṿ n câm nín, cán ḅ công an khu pḥ ṿ n làm thỉnh cũng cḥ vì cḥ tị m quen các ông ḷ n và có tị n đ̣ c pháp lụ t bao che thì cái c̣ nh đánh ḷ n ngoài đ̣ ng pḥ cḥ là nḥ ng chuỵ n nḥ cḥ ng làm ai ng̣ c nhiên cũng là ḷ đ̣ ng nhiên. Còn ṃ t đị u đ̣ c bị t ṇ a, c̣ n ḳ cho các ḅ n nghe, ṇ u trong túi còn xúng xính tị n, du khách không c̣ n đ̣ n ngân hàng đ̣ đ̣ i tị n. Trên đ̣ ng pḥ , nḥ t là ṭ i các góc pḥ ṃ c lên tua ṭ a nḥ ng ngân hàng di đ̣ ng đ̣ c hóa trang ḅ ng nḥ ng chị c túi xách rách ṛ i chia thành nhị u ngăn ṿ i nḥ ng chị c khóa kéo đ̣ ng tị n Ḥ và tị n Ṃ đ̣ c ṣ p x̣ p ngăn ṇ p đ̣ công vị c đ̣ i chác dị n ra mau ḷ . Tḥ y Vị t kị u hay ng̣ i ngọ i qụ c, các ngân hàng di đ̣ ng này lị n tìm đ̣ n g̣ ḥ i. Giá ḥ i đoái tḥ ng cao ḥ n giá chính tḥ c, nḥ tḥ cung cách làm ăn này khá thành công. Frank đ̣ a ra nḥ n xét, ḥ pḥ i thụ c ṃ t ṭ cḥ c nào, vì ḥ nhị u tị n ḷ m! Tuy nhiên, xin ḷ u ý, ṇ u ḅ n là Vị t kị u ṃ c áo g̣ m ṿ làng mà dám đ̣ i tị n theo kị u này thì đây là c̣ ḥ i đ̣ công an truy ḅ c túi tị n c̣ a ḅ n. C̣ nh đ̣ i tị n ḷ u này, không riêng ̣ Hà Ṇ i mà ̣ Sài Gòn cũng dị n ra kḥ p các đ̣ ng pḥ .

Nḥ ng ngày lang thang trên ṃ nh đ̣ t quê ḥ ng, ṭ Hà Ṇ i đ̣ n Ḥ Long-Qụ ng Ninh, Tam Thanh-Ḷ ng Ṣ n, Sapa-Laokay, Ḥ i Ḍ ng, Ḅ c Ninh, Ḥ ng Yên, Nam Đ̣ nh, Ninh Bình, Thanh Hóa, Qụ ng Tṛ , Hụ , Nha Trang, Đà Ḷ t đ̣ n Sài Gòn... tôi nḥ n tḥ y, sinh họ t c̣ a ng̣ i dân ṿ ṃ i ṃ t: duy ṿ t, duy tâm, duy lý, duy tḥ c... đ̣ u nḥ nhau. Đ̣ t Ḅ c Hà đ̣ c ṃ nh danh là cái nôi c̣ a ṇ n văn hóa và văn minh dân ṭ c ḅ t đ̣ u đ̣ i ṃ u ṭ bị n c̣ g̣ i là Cách Ṃ ng Mùa Thu 1945 đ̣ c Vị t Minh ṛ m ṛ phát đ̣ ng ṃ t cách ḥ t ṣ c lãng ṃ n qua ánh sao vàng trên ṇ n c̣ đ̣ . Tính cḥ t lãng ṃ n c̣ a cụ c cách ṃ ng này đã thu hút thành công khá nhị u các thành pḥ n văn ngḥ sĩ ̣ u tú c̣ a đ̣ t ṇ c. Kḥ i nói đ̣ n gị i tṛ ti toe ṃ i ḷ n còn say mê táo ḅ o ḥ n ṇ a tṛ c cao trào yêu ṇ c đ̣ c tô đ̣ m ḅ ng nḥ ng lần đ̣ u thi ca ṃ i ḷ hàng ngày tḥ i vào tâm ḥ n ḥ . 1946, Hà Ṇ i ḅ Pháp ṭ n công, cái nhãn hị u “Ṭ Ṿ Thành” oai phong và đ̣ y khích ḷ đã khoác lên vai thanh niên tḥ i ̣ y cái lý ṭ ng c̣ u qụ c đ̣ p nḥ trắng sao. Ḥ là nḥ ng thành pḥ n đ̣ c Vị t Minh trí ṭ đ̣ ḷ i đ̣ ng nḥ m tḥ c thi cḥ thuỵ t xã ḥ i c̣ c ṭ theo mô hình cách ṃ ng c̣ ng ṣ n kị u Nga Xô Vị t. Riêng gị i trí tḥ c Vị t Nam tḥ i ̣ y, pḥ n ḷ n khôn ngoan, tinh ṭ ḥ n. Nḥ nḥ n tḥ c khá bén nḥ y ṃ t trái c̣ a tḥ i cụ c, ṭ Phong Trào Xô Vị t Ngḥ Ṭ nh 1930 đ̣ n tḥ i c̣ Vị t Minh đánh tráo qụ c ḳ ṭ i Nhà Hát Ḷ n Hà Ṇ i đ̣ c̣ p chính quỵ n tháng 8 năm 1945, gị i trí tḥ c Ḅ c Hà đã khéo léo ḅ o toàn khá ṿ ng cái thái đ̣ bàng quan đ̣ i ṿ i tḥ i cụ c ḅ ng cách đ̣ p chặn ṇ m yên. Cho đ̣ n năm 1954, sau Hị p Đ̣ nh Genève ṿ i 9 năm g̣ i là “kháng chị n” cḥ ng Pháp (có ng̣ i nói lái thành “khị n chán”) và 300 ngày ân hụ do hị p đ̣ nh ̣ n đ̣ nh đ̣ dân c̣ ṭ ḅ c vĩ tuỵ n 17, có đ̣ tḥ i gị i ḷ a cḥ n ṇ i sinh ṣ ng, gị i trí tḥ c Ḅ c Hà ṃ i ṭ rõ thái đ̣ chính tṛ c̣ a ḥ đ̣ i ṿ i Vị t Minh. Ngọ i tṛ hoàn c̣ nh khó khăn riêng ḷ , nḥ ng ng̣ i am hị u tḥ i cụ c đ̣ u tìm đ̣ ng di c̣ vào Nam, ṃ c dù ḥ pḥ i ḅ ḷ i sau ḷ ng ṭ t c̣ tài ṣ n tinh tḥ n cũng nḥ ṿ t cḥ t đ̣ ṃ o hị m đ̣ n thân vào cụ c hành trình không bị t ngày mai. Tḥ i ḅ y gị , khi nói đ̣ n đ̣ i ḅ làng xã đ̣ đ̣ nh c̣ sinh ṣ ng ṭ i ṃ t ṇ i khác, tuy ṿ n là đ̣ t ṇ c mình, dân Ḅ c Hà coi đó nḥ ṃ t hành đ̣ ng tha pḥ ng c̣ u tḥ c, ḅ t nhân, ḅ t hị u và pḥ n ḅ i ṭ tiên. Đ̣ i ṣ ng c̣ a ḥ g̣ n lị n ṿ i ṇ i sinh tṛ ng cḥ c nḥ keo ṣ n. Ḷ a ḅ đ̣ t Ḅ c di c̣ vào Nam cách xa hàng ngàn cây ṣ không ḥ n ngày ṿ , ḥ coi nḥ đi bị t tích. Sài Gòn ngày ̣ y đ̣ i ṿ i dân Ḅ c Hà xa xôi cḥ ng khác ṃ t qụ c gia ḥ i ngọ i. Ṣ dĩ cha ṃ tôi, dù có tây ḥ c, nḥ ng cũng không mụ n đ̣ i ḅ sinh quán

theo tôi vào Nam, cũng cḥ vì ṇ ng lòng ṿ i ṃ ṃ ṭ tiên còn ḳ t ḷ i ḅ c vĩ tuỵ n 17. Ngày
y, chính cha tôi đã gị c tôi ra đi vì ông nhìn rõ, dù tôi ḷ i mị n Ḅ c cũng cḥ ng làm đ̣ c gì
khác, ngoài cái ngḥ cán ḅ ṇ u may ṃ n g̣ p tḥ i, ḅ ng không thì ḅ cḥ đ̣ cách ly, phong
ṭ a.

Mùa Thu 1945, Vị t Minh đem vào Hà Ṇ i ṃ t ṃ cán ḅ c̣ a tḥ i cụ c. Đ̣ n năm 1954, Vị t
Minh đã bị n Hà Ṇ i thành c̣ đ̣ a c̣ a Nga Xô và Trung C̣ ng. Nḥ ng cụ c đ̣ i đ̣ i cay nghị t
này đã làm chao đ̣ o ṇ p ṣ ng truỵ n tḥ ng c̣ a ng̣ i Hà Ṇ i. Ngôn ng̣ trào ḷ ng g̣ i Hà Ṇ i
hôm nay là Hà Ṇ i 9 nút, con ṣ tiêu bị u nḥ tḥ i c̣ mà hình thành ḥ n là do tài đ̣ c và ṣ c
ng̣ i. Chín nút là ṣ thành c̣ a hai con ṣ 4+5, rút ra ṭ hai ṣ cụ i c̣ a 1945 và 1954. Đây là
nḥ ng tḥ i đ̣ i ṃ x̣ y ra hai bị n c̣ ḷ n ṭ o cho Vị t Minh c̣ ḥ i tḥ c thi Cḥ Đ̣ Xã Ḥ i Cḥ
Nghĩa đ̣ tị n lên C̣ ng Ṣ n Cḥ Nghĩa đ̣ n đ̣ n gị c ṃ Tḥ Gị i Đ̣ i Đ̣ ng theo lý thuỵ t c̣ a
Karl Marx và Lenin. Tuy nhiên, vì ṣ c ng̣ i có ḥ n cho nên Vị t Minh đã đ̣ t gánh gị a đ̣ ng.
Sau g̣ n 30 năm chinh chị n, gị t ḥ i khọ ng 3 trị u con ng̣ i nói cùng ṃ t ngôn ng̣ , Vị t
Minh đã đ̣ u hàng Ṭ Ḅ n Cḥ Nghĩa và né tránh cái danh x̣ ng này ḅ ng ḅ mã xanh đ̣ vá
vú g̣ i là “Kinh Ṭ Tḥ Tṛ ng Theo Đ̣ nh Ḥ ng Xã Ḥ i Cḥ Nghĩa” đ̣ che ṃ t thụ c ḥ và
công lụ n. Ngày nay, ṃ i ḷ n nḥ c đ̣ n Hà Ṇ i 9 nút, ng̣ i Vị t c̣ ṇ c đ̣ u bị t, đây là ṃ t Hà
Ṇ i pha tṛ n thân pḥ n c̣ a c̣ 3 mị n đ̣ t ṇ c do tḥ i cụ c đ̣ y đ̣ a đ̣ hóa thành ṃ t gị ng
nói, ṃ t thói ṭ c và ṃ t ṇ p ṣ ng đ̣ c thù c̣ a ng̣ i Hà Ṇ i hôm nay. Ng̣ i ta nḥ n ra cái cḥ t
gị ng c̣ a ng̣ i Hà Ṇ i hôm nay ḅ ng c̣ m quan c̣ a thính giác ḥ n là ý nghĩa c̣ a ngôn ng̣ .
Các đài phát thanh trong ṇ c cũng nḥ ḥ i ngọ i đã cho thính gị nhị u c̣ ḥ i nḥ n ra tḥ c
cḥ t c̣ a gị ng nói này. Còn mụ n bị t ṇ p ṣ ng c̣ a ng̣ i Hà Ṇ i thì pḥ i ṣ ng trong lòng Hà
Ṇ i đ̣ cḥ ng kị n ṭ n ṃ t nḥ ng ng̣ ngách c̣ a ṃ t Hà Ṇ i đ̣ i ṃ i mang danh Hà Ṇ i 9 nút.
Ṃ t trị t gia Đ̣ c nḥ n xét chung nḥ sau: “Đ̣ nḥ n bị t ḅ ṃ t tḥ t c̣ a ṃ t qụ c gia, hãy
quan sát lụ t đ̣ đ̣ ng c̣ a qụ c gia đó có đ̣ c ng̣ i dân tôn tṛ ng hay không?” Thị t ṭ ng,
câu nói này đã pḥ n nḥ đ̣ y và đ̣ tình tṛ ng ṣ ng không riêng ṭ i Hà Ṇ i mà c̣ ṇ c Vị t
Nam. Tḥ ng kê chính tḥ c ṭ nhà c̣ m quỵ n c̣ ng ṣ n cho hay, trung bình hàng năm có
khọ ng 10,000 sinh ṃ ng đ̣ c gia đình và xã ḥ i nuôi ḍ ng, đã cḥ t ṃ t cách ṭ c ṭ i vì đ̣
ṃ i lọ i tai ṇ n giao thông. Tuy nhiên cũng có nḥ ng ông Tây hay ông Ṃ vì mụ n chung ṿ n ít
mà kị m ḷ i nhị u ḅ ng đ̣ u ṭ lao đ̣ ng giá ṛ ṭ i các qụ c gia cḥ m tị n, đã không ng̣ t ca
ṭ ng tình tṛ ng giao thông bất nháo đ̣ c các ông g̣ i là đ̣ y sinh ḷ c và vô cùng hị u đ̣ ng c̣ a
Vị t Nam hị n nay. Tḥ t là mị ng nhà tham có gang có thép!

Tṛ ṿ gị ng nói c̣ a ng̣ i Hà Ṇ i, trong ṣ ḅ n đài phát thanh qụ c ṭ nói tị ng Vị t g̣ m RFI,
RFA, VOA và BBC, nghe tḥ , các ḅ n ṣ nḥ n dị n ngay đ̣ c cái gị ng nói Hà Ṇ i ngày nay ra
sao, cho dù các ḅ n không ṭ ng ṣ ng Hà Ṇ i tṛ c đây. Ngày nay, tuy ý tḥ c ḥ c̣ ng ṣ n đã
làm bị n đ̣ i sâu xa ṇ p ṣ ng c̣ truỵ n c̣ a ng̣ i Vị t, nḥ ng đ̣ i ṿ i ṿ n ṃ nh c̣ a ṃ t qụ c
gia, c̣ ng ṣ n cḥ a đ̣ ṣ c tàn phá ṭ ng bằng ng̣ m c̣ a ṇ n văn minh dân ṭ c ḳ t tinh ṭ lâu
đ̣ i. Hị n nay, ý tḥ c ḥ c̣ ng ṣ n đang ḅ phá ṣ n do ṣ c ép c̣ a trào ḷ u dân cḥ và dân
quỵ n tḥ gị i. Ṭ t nhiên c̣ ng ṣ n Vị t Nam cũng không thoát kḥ i cái lụ t đào tḥ i ḅ t bụ c
này. Bấy gị cḥ còn là ṿ n đ̣ tḥ i gian theo tị n trình chung c̣ a tḥ i tin ḥ c bị n hóa không
ng̣ ng đ̣ nhanh chóng đ̣ y ḷ i hị n ṭ i vào dĩ vãng. Tuy nhiên, sau nhị u năm ṣ ng lam lũ đ̣ i

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký c&a Lê Vi&t

Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

cái ch& đ& l& c h& u t& c&t lỗi, mu&n cùng th& gi&i đ&ng h&ng h&i i m c&a ánh sáng m&t tr&i, ng& i Vi&t hôm nay ph&i v&t t tr&i b&ng nh&ng b&c nh&y phi mã c& v& tâm l&c, trí l&c l&n th& l&c và n&u mu&n rút ng&n th&i gian thì không th& phó m&c cho th&i th& xoay v&n. Thay đ&i m&t ý th&c h& chính tr&, tuy khó, nh&ng không ph&i không làm đ&c theo ý mu&n. 24 qu&c gia Đông Âu, đi&n hình là Đ&c Qu&c đã nhanh chóng thanh toán xong tàn tích c&a ch& đ& c&ng s&n. Đ&n ch&ng đi&n hình là ch& trên 10 năm th&ng nh&t, bà Angela Merkel, t& dân c&a m&t Đông Đ&c c&ng s&n ph&n dân ch& đã tr& thành th& t&ng c&a m&t n&c Đ&c t& do dân ch&. Cũng ph&i đ&c bi&t k& đ&n n&c Nga là qu&c gia đ&u tiên áp d&ng ch& thuy&t c&ng s&n đ& thi&t l&p ch& đ& chính tr& nh&m th&c hi&n gi&c m& c&ng s&n hóa th& gi&i, nh&ng ngày nay n&c Nga đã thay đ&i c& qu&c k& l&n qu&c ca đ& m&nh d&n đ&n thân vào trào l&u chính tr& c&a th& gi&i m&i. Nói tóm l&i, ý th&c h& c&ng s&n đã b& phá s&n. Hi&n nay, nh&ng n&c còn đ& cao ch& nghĩa c&ng s&n nh& Trung Qu&c và Vi&t Nam ch& là trò b&p b&m. H& dùng hình &nh c&a nh&ng Karl Marx, Lenin, Mao Tr&ch Đông hay H& Chí Minh ch& đ& che đ&y dã tâm c&a h& đ&i v&i dân chúng, nh&t là gi&i tr& sinh sau đ& mu&n, t&ng tr&i qua th&i ăn bo bo đ&n nay đ&c ăn c&m đã c&m th&y m&n nguy&n mà không bi&t r&ng, s&c ti&n nh& vũ bão c&a th& gi&i bên ngoài đã b& xa h& nhi&u th& h& v& m&i m&t c&a đ&i s&ng.

Lâu ngày, m&i có d&p v& thăm quê, tôi m&ng l&m! Nh&t là n&p nhà không vì th&i th& mà thay đ&i là ni&m vui l&n nh&t c&a tôi. Tuy nhiên, có nhi&u tr& l& khi&n tôi ph&i đ&n đo suy nghĩ. Ngày đ&i nhà ra đi, tôi không thu&c thành ph&n &ng h& ch& đ& đ&ng th&i. Và trên 60 năm s&ng t&i mi&n Nam và t&i h&i ngo&i, theo thành ki&n c&a ng& i trong n&c, n&u tôi không giàu thì cũng không nghèo. &c l& này không đúng v&i hoàn c&nh c&a nhi&u ng& i và c&a riêng tôi. Ch&ng ph&i th&n thánh, nh&ng nh& hi&u đ&c cái lu&t t& t&i vô th&ng đã bi&n thành b&n ch&t, cho nên tôi th&n nhiên s&ng trên dòng đ&nh m&nh. Các em, ngay c& các cháu n&i ngo&i g&m nh&ng đ&a ch&a sinh ngày tôi xa quê, đ&u chia s& nh&ng ni&m vui v&i tôi m&t cách h&n nhiên, không vì tôi không có m&t chút quà nh& nào t& M& đem v&. Chi&c huy ch&ng tình c&m tôi đ&c gia đình ban t&ng qu& là tuy&t v&i. Tuy nhiên, tôi ph&i ng&m ngùi đ& nói v&i các b&n r&ng, chính tr& và chi&n tranh đã kéo lùi tâm th&c các th& h& ng& i Vi&t trong n&c đ&n m&t t&m m&c đáng s&, không lo&i tr& gia đình tôi. Các em tôi kém tôi ch&ng bao nhiêu tu&i, nh&ng t& duy gi&a h& và tôi không th& nào hòa đ&ng v&i nhau. Sau khi nh&n bi&t hi&n t&ng này, nh&ng câu chuy&n tâm s& nh& to ch& còn là nh&ng k& ni&m vui bu&n c&a quá kh& hay hi&n t&i.

Không k& Uyên Trang và Uy&n Trang ch& bi&t th&m thì v&i anh chuy&n ch&ng con và gia đình. qua nh&ng c&nh nhà êm &m, m&c dù trên n&a th& k& s&ng gian lao cùng cha m&, đ&n khi l&y ch&ng, &nh h&ng c&a các lo&i chi&n tranh nóng l&nh đã không xâm nh&p đ&c vào tâm h&n h&. Còn các em trai c&a tôi là nh&ng đ&a con nh& tu&i c&a gia đình, vì b& li&t vào thành ph&n đ&i kháng c&a ch& đ&, cho nên b& Vi&t Minh lo&i tr& ra kh&i nhi&u sinh ho&t xã h&i. Theo l&i H&nh Đ&c là em trai l&n nh&t c&a tôi thu&t l&i, nh& chú &y có tài th& thao và văn ngh& đ&c Vi&t Minh tr&ng d&ng, cho nên H&nh Đ&c đ&c h&c hành đ& tr& thành cán b& ngành s& ph&m. Và cũng nh& H&nh Đ&c mà hai em trai cu&i c&a gia đình đã thoát kh&i vòng kìm k&p c&a c&ng s&n.

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký c a L  Vi t

Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

T i nghiêng, Vi t Minh kh ng đ  t i s c đ  k o l i t  duy c a c c th  h  d n Vi t t  1945 đến nay. L y do gi n đ  l  Vi t Minh ra đ i t  lu n l y m y m c v  h n c a ch  thuyết c ng s n. Ngay Lenin khi bi n thuyết Karl Marx th nh ch  đ  c ng s n t i Nga n m 1917 c ng ch  l  th m d , m  m m. Sau 70 n m th  nghi m, s t h i 20 tri u dân Nga g m đ  m i th nh ph n, ch  thuyết c ng s n đ  g c ng  k  t  th p niên 1990. Hiện nay, ch  c n m t s  nước, trong đ  c  Vi t Nam, v  h nh th c g i l  c ng s n, nh ng th c ch t ch  l  ch  đ  chính tr  được t p đ n m nh danh l  Đ ng C ng S n l i đ ng đ  cai tr  d n theo b n n ng h n l  b n ng . Sau 20 n m “đ nh M  c u nước” đến nay Vi t Minh đ ng “rước M  c u m nh” l  m t ch ng m nh. L nh đ o m t nước với b  m y c m quyền v  s n th t h c, Vi t Minh tr  d n kh ng do t  ch  m  ch  lo v ng ngo i đ  c u m nh. T  nh n v t ch  th  đ  c th n th nh h a nh  H  Ch  Minh, ngay từ l c kh i đ u cuộc gọi là Cách Mạng M  Thu 1945, c ng ch  lo gi  m nh b ng tinh thần c ng hi n ngo i bang nh  c ng hi n Qu c D n Đ ng Trung Hoa, c ng hi n C ng S n Mao Tr ch Đ ng v  th i k  ch a cướp chính quyền t i Việt Nam, H  Ch  Minh c ng hi n C ng S n X  Vi t k  c  c ng hi n Pháp v  M  đ  c  đ  t  ng  vay mượn nh m khai sinh b n v n m nh danh l  Tuyen Ng n Đ c L p đ c t i vườn hoa Ba Đ nh H  N i ngày 2 th ng 9 năm 1945, m  đ u m t ch  đ  ph n tr c, l i đ ng l ng y u nước c a nh n d n Việt Nam đ  ph c v  tham v ng của ch  nghi a c ng s n. C i tinh thần c ng hi n đ  đ  tr  th nh di sản, g y l y cho c c th  h  ng  i Vi t s ng   trong nước, m c nhiên liên quan đến c c chi th  n i ngo i thu c đ i gia đ nh người Vi t chúng ta. Đ y l  nguy n nh n gi i th ch c i kh ng t  duy của anh chị em ruột th t c a t i b  d n  p, h n ch  khi n cho ti ng nói của h , tuy g n g i t i v  t nh c m, nh ng tr  th nh qu  xa l  v  y th c h . B  c vào n p s ng c a dân gian, c i tinh thần c ng hi n đ  c n s u xa hơn nhiều... T i xin k  cho c c b n nghe c u chuy n:

“M t s ng H  N i đ p tr i, t i v   ng b n M  vi ng thăm Vi n B o T ng L ch S  Việt Nam. T  t a nh  tr ng bày c  v t đ n quang c nh chung quanh t a nh  n y đ u l ng l , trang nghi m t ch t  t nh t ng  n đ i c a h n thiêng đ t nước. T i th n tr ng quan sát trước khi c ng Frank b  c đ n tr m đ ng ti n l  ph i th m vi n. M t b  b o l n tuổi ch ng 40, trong chi c  o dài m u đ , ph c ph ch t  b n trong bước ra, h t h m h i t i:

- B c mu n gi?

T  t n, t i tr  l i :

-T i mu n mua 2 v  vào th m vi n b o t ng.

L ng kh ng, b  ta đ p:

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký câa Lê Viãt
Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

- Ngäi Viãt phäi trß 30,000 còn ngäi ngoßi qußc 3,000 đßng.

- Ngäc nhiên, tôi häi:

- Täi sao ngäi Viãt phäi trß gßp 10 lßn ngäi ngoßi qußc?

Bà ta cau có nhìn tôi, räi nói:

- Đó là giá chính phß, không cän giäi thích.

Thäy trên vai tôi đeo chißc camcorder, bà ta phán:

- Máy quay phim phäi trß 30,000 và máy chßp ßnh thêm 20,000.

Tính ra Mä kim, sä tiän này chäng đáng là bao, tôi và Frank thuän trß đßy đß, räi nhìn nhau cäi. Kä câu chuyện này, tôi muän läu ý bà con cô bác là ngäi Viãt trong näc vän chät chäa hiäm khäch đäi väi ngäi Viãt häi ngoßi, hoäc vì mäc cäm hay bänh sänhäng giáo đäu chính trß thù nghäch giäa cäng sän và qußc gia, giäa cäng sän và täbän đäng mä vào xäng täy hätänh u năm qua. Kä đän đây, tôi nhä läi lúc mäi chân ät chân räo trß vä thăm quê, tôi đã nghe tiäng chäi xäo khi gia đänh đän đón tôi täi phi träng Näi Bài, đã sä ý ngăn cän läi đi cäa hä.

Lòng ngäi biän đäi, còn träi đät Bäc Hà cũng biän đäi khác xäa nhiäu läm. Theo vän hành tänhiên cäa thäi tiät, lä ra Mùa Thu phäi là mùa dinh däng cäa vän vät, khäi đäu thäi an nghä hàng năm đä bäc qua Mùa Đông tàng trä sinh läc väi giäc ngä dài, träc khi sang Xuân đäm chäi näy läc, tái täo säc säng, đä räi träng thành trong Mùa Hä ... Môi träng sinh hóa thiên nhiên äy đã bä lòng tham cäa con ngäi phá häy tä đät liän đän biän cä, liên läy đän hä sinh thái cäa träi đät. Tại häa đän räng bäa bãi, bäc phá các mäch đät đä thäc hiän chä träng mänh

Thăm Quê

Tác Giả: Bút ký cßa Lê Vißt

Chúa Nhật, 22 Tháng 2 Năm 2009 05:40

danh là công nghißp hóa, đã tßo ra nhßng xung đßng bßt thßng cßa khí hßu và thßi tißt gây nguy hßi đßn con ngßi và vßn vßt. Nßn bảo lßt rßi hßn hßn và các thiên tai đßch hßa trißn mißn xßy ra trong nhßng năm qua là nhßng đßn chßng. Vißt đßn đßy, tôi cßm thßy thßng xót cho quê hßng tôi đã rßi vào bàn tay cai trß cßa nhßng kß mù lßa nhìn xußng không thßy đßt, nhìn lên không thßy trßi, u mê tßm tßi khißn cho dân tßc và đßt nßc tôi chìm đßm trong lßc hßu đau thßng tính đßn nay đã gßn 70 năm.

Gßp nhißu nghßch cßnh trong chuyßn thăm quê càng khißn tôi thßng nhß Vißt Nam, vì gia đßnh, vì kß nißm, vì phong tßc tßp quán, vì hình ßnh quen thußc cß